

Stiftelsen

Oslo, mai 1997

Norsk etnologisk gransking

Postboks 1010, Blindern

0315 OSLO

Spørreliste nr. 174

RUSSETID – RUSSEKLÆR

Denne spørrelisten handler om et spesielt norsk fenomen som – særlig i byene – preger måneden mai: RUSSEN. En student i etnologi, Anne-Sofie Hanssen, skal skrive hovedfagsoppgave om russefeiring, med særskilt vekt på russens klær.

For noen år siden hadde NEG en kampanje der vi samlet inn russekort. Denne spørrelisten er en god anledning til å komplettere russekortene med kunnskap om hele russefeiringen, både i dag og i tidligere tider.

Som det fremgår er listen først og fremst laget for folk som selv har vært russ. Spørsmålene er formet så de skal kunne passe både for dagens og gårdsdagens russeerfaringer. Svar derfor på de spørsmål som passer *deg*. Skriv gjerne fritt hvis du ønsker det.

Nå er det selvsagt mange som selv ikke har feiret russetid, tatt eksamen artium eller gått på videregående skole. Det siste avsnittet i spørrelisten er beregnet på folk som har opplevd rusen "fra sidelinjen".

Hvis du ikke ønsker å skrive om dette emnet ber vi deg være så snill å gi listen til en du kjenner som har vært russ!

Som vanlig minner vi om at du må merke av om du vil være anonym, og evt. legge ved en løs lapp med navn og adresse.

Vi er svært interessert i å låne fotografier, som vi returnerer etter å ha tatt kopi.

Les gjennom hele listen før du begynner å skrive.

Lykke til!

RUSSETID

Når og hvor tok du eksamen artium/videregående skole?

Hva gjorde du etter artium/videregående skole?

Var du russ – eller valgte du å ikke feire russetiden? Hva var din grunn for å bli med/ikke bli med på russefeiringen?

Var det noen som valgte å ikke være russ? Hva var begrunnelsen for ikke å være med? Hvordan var reaksjonene på dette?

Når begynte russetiden og når sluttet den?

Før falt russetiden ofte i tid sammen med eksamen. Hvordan var forholdet mellom russefeiringen og eksamen? Fortell hvordan du opplevde dette.

Fantes det særskilte grupperinger under din russetid, slik som kristenrussen, "anti-russ-bevegelser" eller andre? Fortell hva som kjennetegnet disse gruppernes russetid.

Arrangerte russen særskilte humanitære aksjoner? Fortell hvordan de ble organisert og gjennomført.

KLÆRNE

Hva slags klær brukte du i russetiden? Beskriv nøye – gjerne med tegninger/skisser – hvordan dine russeklær så ut; glem ikke skoene. Hva slags emblemer hadde du på klærne? Hvor på klærne hadde du emblemene? Var dette det vanlige i ditt miljø?

Hadde du flere sett med russeklær? Fortell i hvilke situasjoner du brukte de forskjellige plaggene.

Hvor mye tid og penger la du ned i klærne dine?

Var det vanlig å skrive på russeklærne? Hvem skrev, hva skrev dere dere?

Hvordan så du/dere på folk som ikke hadde skrevet noe på russedressen, evt. de som ikke hadde emblemer på klærne?

Hva skilte guttenes klær fra jentenes klær?

Når brukte du/dere russeklærne for første gang? Fortell om anledningen og om hvordan det var å ta på seg russeklærne for første gang.

Hadde du "alltid" på deg russeklærne? Hvis ikke, ved hvilke anledninger ble klærne brukt? Satt dere f.eks. på eksamen med russelue og russeklær? Bruktes de "privat", til fester, hver dag, bare i begynnelsen osv.?

Hva hadde du på deg i 17. mai-toget/russetoget? Var dette vanlig for russen?

Hvordan opplevde du å være på tilstelninger der det bare var russ – og alle hadde like russedresser?

Gjorde du deg den gang – eller i ettertid – tanker om hvilken betydning klærne hadde i russetiden? Fortell!

Brukte du klærne etter russetiden? Evt. hva skjedde med dem?

RUSSELUA

Når og hvordan foregikk luepåsettelsen?

Hadde du alltid på deg russelua, evt. ved hvilke anledninger tok du den av?

Hvilke knuteregler gjaldt og hvilke fulgte dere? Hvem lagde reglene? Hvor opp-tatt var du/dere av disse reglene?

Husker du hva slags knuter og ting du fikk i lua? Skrev dere på lua, evt. hva skrev dere? Beskriv eller tegn russelua di, og fortell om anledninger da du fikk knuter, ting eller hilsener på den.

Var det noen som ikke hadde hilsener og ting i lua? Hvorfor?

ANNET UTSTYR

Skaffet du deg annet utstyr til russetiden? Hva? Var det noen som markerte seg ved å ha annerledes utstyr enn vanlig?

Var det vanlig med russebiler/-busser? Var du med på felles bil eller buss? Hvorfor valgte du å være med? Hvem var *ikke* med – hvorfor?

Hva slags bil hadde dere og hvem var med på den (var det folk fra klassen, venner, bare jenter eller bare gutter osv.)? Fortell om eierforholdet. Hvordan ble økonomi og regnskap ordnet?

Kan du fortelle om arbeidet med russebilen, hva dere gjorde med den, hvordan dere finansierte den, hvordan den ble seende ut? Tegn gjerne en skisse.

Var det kniving om å ha den fineste bilen?

Hvordan var livet i russebilen? Var det noen forskjell på feiringen til de som hadde bil og de som ikke hadde?

Var det noen som hadde russesykler eller liknende?

Hadde du russekort? Hva stod på kortet ditt? Hvem fikk kort av deg? Var det vanlig å skrive hilsener på kort man gav hverandre?

ARRANGEMENTER – TURER – SAMVÆR

Når begynte dere å forberede russetiden og hvordan skjedde det?

Når og hvordan begynte russetiden?

Hadde du spesielle verv eller oppgaver i russetiden (russeformann, russeprinsesse, "politi", arbeid med russeavis, revy-arrangement osv.)? Fortell! Tok dine oppgaver mye tid? Kan du utdype dette – også i forhold til skolearbeidet og karakterer det siste året.

Fortell om 17. mai i din russetid – fra morgen (eller natten før?) til kveld. Fortell om russefrokost, 17.-mai tog og russetog. Hadde dere paroler? Musikk? Fortell! Hva slags arrangementer og turer ble holdt i regi av russen (utenlandsturer, russesamlinger, prinsessekåringer, felles utflukter, dansearrangementer o.l.)? Hvordan var de lagt opp, og hvem hadde ansvar for arrangementene? Fortell om arrangementer og turer du selv var med på.

Brukte dere *russerop*? Ved hvilke anledninger? Skriv ned ropene. Fortell om *russesanger* og *sangbøker*. Når ble de brukt og når ble det sunget? Fortell om russens *musikk*, til dans, på bil/buss, ellers. Fortell om *dans* og dansetilstelninger: Hvordan danset russen?

Hvor holdt russen mest til (som f.eks. russekroer)?

Deltok du i private selskaper eller sammenkomster? Fortell om disse.

Var det stor forskjell på russens samværsformer og forholdene ellers i ungdomstiden? Prøv å utdype dette!

Hvordan var samholdet russen imellom? Skjedde det noe med samholdet i vennegjengen eller klassen i løpet av russetiden?

Ble du kjent med russ fra andre klasser og andre skoler? Ble dette varige venner?

Hadde dere noen forbindelse med andre russ som: rød russ, blå russ, grønn russ, gul russ, svartruss osv.?

Hvordan ble russetiden avsluttet?

FORHOLD GUTTER – JENTER

Var forholdet mellom gutter og jenter annerledes i russetiden enn det var til vanlig?

Var det mange som fikk kjæreste i russetiden? Fikk du kjæreste? Vil du fortelle hvordan det skjedde? Hvor lenge var dere kjærester?

ALKOHOL

Drakk du alkohol i russetiden? Var det første gang? Hva slags alkohol drakk dere?

Var det situasjoner der det var mer akseptabelt med alkohol enn andre?

Var det noen forskjell på gutter og jenter i forbindelse med det å drikke?

Hva slags forhold hadde du/dere til alkohol i forhold til dagens russ? Kan du utdype dette?

Fikk dere reaksjoner på deres festing/alkoholbruk? Fra hvem?

OVERSKRIDELSER

Har du inntrykk av at folk oppførte seg mer løssluppet som russ enn de gjorde til vanlig? Hva synes du om dette og hva tror du det kom av?

Fra tid til annen leser man i avisen at russefeiringen er preget av vold, mobbing og trakassering, fyll, dop, flaskeknusing og brudd på vanlig folkeskikk. Forekom slikt i din russetid? Kjenner du til episoder fra din russetid som ble fordømt eller fikk reaksjoner utenfra, f.eks. fra media, offentlige instanser, skolen, foreldre? Fortell!

Hvordan var russens reaksjon på dette? Hva synes du i ettertid?

Gjorde du noe i russetiden du ikke ville gjort eller er litt flau over i dag? Vil du fortelle om det?

MINNER, REFLEKSJONER, ETTERTANKE

Hvilke forventninger hadde du på forhånd til russetiden? Svarte din russetid til forventningene? Hvilke følelser og tanker ser du tilbake på russetiden med?

Hva synes du er de største forskjellene på din tid som russ og dagens russ?

Hva husker du best fra russetiden? Har du tatt vare på album, russekort, fotografier, scrapbook, russeavis eller andre minner fra russetiden ?

SYN PÅ RUSSEN

Spørsmålene i dette avsnittet kan besvares av alle – enten de har vært russ eller ikke.

Hva synes du om russetid og russefeiring slik den er i dag?

Opplevde du russ i din barndom/ungdom? Når opplevde du russ for første gang? Hvordan reagerte du den gang på russens feiring? Husker du spesielle episoder?

Har du barn, barnebarn, søsken, venner, naboer eller andre i nær bekjentskapskrets som har vært russ? Hvordan var det å oppleve russen "på nært hold"? Er det spesielle episoder eller hendelser du husker?

Hva er de største forandringene som har skjedd med russefeiringen gjennom årene?

Hvilket råd ville du gi unge mennesker som står foran sin russetid?

Anne-Sofie Hanssen

Anne Moestue
Norsk etnologisk gransking